

Briuselis, 2023 m. gegužės 16 d.
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Dalykas: Tarybos išvados dėl menininkų, kuriems gresia pavojus, ir perkeltųjų menininkų

Delegacijoms priėdė pateikiamos Tarybos išvados dėl menininkų, kuriems gresia pavojus, ir perkeltųjų menininkų, kurias Taryba (švietimas, jaunimas, kultūra ir sportas) patvirtino 2023 m. gegužės 16 d. posėdyje.

**TARYBOS IŠVADOS DĖL MENININKŲ, KURIEMS GRESIA PAVOJUS, IR
PERKELTŲJŲ MENININKŲ**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

PRIPAŽINDAMA:

1. kūrybinių ir kultūrinių teisių, įtvirtintų pasaulinėse¹ ir regioninėse² žmogaus teisių priemonėse, svarbą siekiant išsaugoti žmogaus orumą, kultūrų įvairovę, pliuralizmą, demokratiją ir esminę kultūros vertę,
2. tarptautinių organizacijų darbą meninės raiškos laisvės srityje, pavyzdžiui, UNESCO, kurios 2005 m. konvencijoje pripažįstama, kad būtina imtis priemonių siekiant apsaugoti kultūros raiškos įvairovę, ypač tais atvejais, kai kultūros raiškai gali grėsti išnykimas arba smarkūs neigiami pokyčiai³, darbą ir Europos Tarybos⁴ darbą, visų pirma susijusį su jos Manifestu dėl meninės ir kultūros raiškos laisvės skaitmeniniame amžiuje,

¹ *Inter alia*, Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, kuriai 2023 m. sukanka 75 metai, 27 straipsnyje arba Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 15 straipsnyje.

² *Inter alia*, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

³ 2005 m. UNESCO konvencija dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo.

⁴ Savo darbą Europos žmogaus teisių konvencija (EŽTK) grindžianti Europos Taryba, pavyzdžiui, paskelbė Ataskaitą dėl meninės laisvės ir pradėjo įgyvendinti Manifestą dėl meninės ir kultūros raiškos laisvės skaitmeniniame amžiuje, kuriame, *inter alia*, teigiama, kad saviraiškos laisvės ir meninės laisvės apribojimai daro poveikį visai visuomenei, užkirdami kelią jos pliuralizmui ir demokratinio proceso gyvybingumui.

3. 2022 m. gruodžio 15 d. ir 2023 m. vasario 9 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, kuriose pakartojama, kad ji ryžtingai smerkia Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, dar kartą patvirtinama, kad Sąjunga visapusiškai remia Ukrainos nepriklausomybę, suverenitetą ir teritorinį vientisumą, atsižvelgdama į tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas⁵, ir pakartojamas įsipareigojimas stiprinti paramą perkeltiesiems asmenims⁶,
4. Europos Parlamento rezoliuciją dėl kultūrinio solidarumo su Ukraina, kurioje išreiškiamas nuoširdus solidarumas su menininkais⁷, nes menas ir kultūra atliks labai svarbų vaidmenį gydant ir atstatant Ukrainą, ir visų pirma reiškia didelę pagarbą Ukrainos menininkams ir kūrėjams, kurie, vykdydami savo meninę veiklą, priešinosi Rusijos invazijai⁸,
5. 2023–2026 m. ES darbo planą kultūros srityje⁹, į kurį įtraukti keli veiksmai¹⁰, susiję su menininkų, kuriems gresia pavojus,¹¹ ir perkeltųjų menininkų tema,

⁵ Dok. EUCO 34/22.

⁶ Dok. EUCO 1/23.

⁷ Sąvokos „menininkai“ apibrėžtis pateikta II priede.

⁸ 2022 m. spalio 20 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kultūrinio solidarumo su Ukraina ir bendro reagavimo į ekstremaliąją situaciją mechanizmo siekiant kultūros atsigavimo Europoje (2022/2759(RSP)).

⁹ Tarybos rezoliucija dėl 2023–2026 m. ES darbo plano kultūros srityje (OL C 466, 2022 12 7).

¹⁰ T. y. dėl meninės laisvės, dėl kultūros paveldo išsaugojimo bei vietos kultūros ir kūrybos sektorių įgalinimo Ukrainoje ir dėl kultūros ir kultūros sektoriaus specialistų vaidmens propaguojant ir ginant demokratiją ir žmogaus teises nestabilioje aplinkoje.

¹¹ Sąvokos „menininkai, kuriems gresia pavojus“ apibrėžtis pateikta II priede.

LAIKYDAMASI NUOMONĖS, KAD:

6. visame pasaulyje menininkai atlieka svarbų vaidmenį visuomenės ir atskirų asmenų gyvenime, jiems vystantis ir užtikrinant jų atsparumą ir kad jie turėtų turėti galimybę tai daryti išsaugodami savo kūrybiškumą ir saviraiškos laisvę,
7. todėl pagal galiojančius teisės aktus menininkams turėtų būti suteikta apsauga nuo bet kokios rūšies ir formos grasinimų ir prievartos, keliančių jiems pavojų dėl jų meninės veiklos,
8. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą taip pat yra išpuolis prieš Ukrainos kultūrinį tapatumą ir kad kultūriniam aspektui tenka svarbus vaidmuo teikiant įvairių formų paramą Ukrainai.

PABRĖŽDAMA:

9. visų menininkų, ypač menininkų, drąsą ir ryžtą – pasinaudodami kultūros galia, jie drąsiai reiškia savo nuomonę, kad skatintų teisingą ir taikią visuomenę, laisvę bei demokratiją ir pasipriešintų karui, persekiojimui ir netolerancijai,
10. reikšmingą istorinį ir šiandieninį ištremtų menininkų vaidmenį skatinant taiką, tarpusavio supratimą, laisvę, demokratiją ir kultūrų įvairovę, taip pat tai, kad svarbu menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams suteikti galimybę tęsti savo meninę veiklą ir toliau būti dabartinių įvykių liudininkais,
11. kad menininkai nebegali saugiai tęsti savo meninės veiklos įvairiose pasaulio šalyse, kuriose demokratinės vertybės yra menkinamos ar draudžiamos, įskaitant Rusijos ir Baltarusijos menininkus, kurie kritiškai vertina režimą ir todėl itin dažnai patiria grasinimus ir persekiojimą,
12. tai, kad Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą lėmė didelio masto Ukrainos piliečių persikėlimą ir tokio masto humanitarinę krizę, kokio Europoje nebuvo nuo Antrojo pasaulinio karo, padarydamas didžiulį poveikį, taip pat ir menininkams ir jų saviraiškos laisvei, ir dar kartą patvirtino, kad Europoje reikia būti pasirengusiems teikti tiek trumpalaikę, tiek ilgalaikę paramą menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams pasitelkiant tinkamas institucines ir teisine sistemas.

PALANKIAI VERTINA:

13. priemonės, kurių ėmėsi ES ir jos valstybės narės, kad suteiktų saugų prieglobstį¹² menininkams, įskaitant meno studijų studentus, ir nepriklausomiems žurnalistams¹³, bėgantiems dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, ir iniciatyvas pagal programą „Kūrybiška Europa“¹⁴ nuo karo nukentėjusiems Ukrainos menininkams remti bei pagal programą „Erasmus+“ Ukrainos meno studijų studentams remti.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ TINKAMU LYGMENIU IR PASITELKiant TINKAMAS INSTITUCINES IR TEISINES SISTEMAS:

14. apsvarstyti galimybę imtis papildomų priemonių, kad būtų didinamos galimybės pasiūlyti saugų prieglobstį ir vadinamuosius prieglobsčio miestus¹⁵ menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams iš įvairių pasaulio vietų, ir prisidėti prie tokių menininkų tinklų kūrimo,
15. apsvarstyti galimybę, kai tinkama, įprastines menininkų rezidencijas paversti ekstremaliosioms situacijoms skirtomis rezidencijomis, atsižvelgiant į menininkų, kuriems gresia pavojus, ir perkeltųjų menininkų, įskaitant tuos, kurie bėga dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, poreikius,
16. apsvarstyti galimybę priimančioms valstybėms, kurioms gresia pavojus, ir perkeltuosius menininkus bei jų šeimas taikyti ilgalaikį ir holistinį požiūrį, neatidėliotiną poreikį gauti saugų prieglobstį papildant galimybėmis tapti vietos bendruomenės bei kultūrinio gyvenimo dalimi ir toliau būti aktyviems ir girdimiems meniniu požiūriu, taip pat skatinant mokytis priimančiosios šalies kalbos.

¹² Sąvokos „saugus prieglobstis“ apibrėžtis pateikta II priede.

¹³ Žr., pavyzdžiui, Tarybos išvadas dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos ir saugumo (2022/C 245/04), kuriose, pavyzdžiui, valstybių narių ir Komisijos prašoma remti nepriklausomus ir ištremtus žurnalistus ir žiniasklaidos specialistus, visų pirma iš tokių šalių kaip Ukraina, Baltarusija ir Rusijos Federacija.

¹⁴ Europos Komisija. Parama Ukrainos menininkams, kultūros ir kūrybos specialistams bei organizacijoms.

¹⁵ Sąvokos „prieglobsčio miestai“ apibrėžtis pateikta II priede.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ, EUROPOS KOMISIJOS IR SĄJUNGOS VYRIAUSIOJO ĮGALIO TINIO UŽSIENIO REIKALAMS IR SAUGUMO POLITIKAI¹⁶ ATITINKAMOSE JŲ KOMPETENCIJOS SRITYSE IR TINKAMU LYGMENIU:

17. palaikyti dialogą su Ukrainos partneriais dėl to, kaip būtų galima toliau remti Ukrainos kultūros ir kūrybos sektorius ir skatinti Ukrainos kultūros propagavimą ES, dalyvaujant Ukrainos menininkams, įskaitant menininkus, kuriems gresia pavojus, ir perkeltuosius menininkus, ir kultūros organizacijoms, kartu visapusiškai gerbiant kultūros sektoriaus autonomiją ir įvairovę,
18. visais tinkamais kanalais imtis priemonių, kad visame pasaulyje būtų puoselėjama ir saugoma meninė laisvė ir menininkų teisės, įskaitant teisę kurti be cenzūros ar bauginimo,
19. toliau Europos Sąjungoje remti menininkus, kuriems gresia pavojus arba kurie buvo perkelti dėl spaudos režimų ar karo, visų pirma Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, poveikio arba pasipriešinimo jiems,
20. prieš rengiant periodines ataskaitas pagal 2005 m. UNESCO konvenciją¹⁷ konsultuotis su subjektais, aktyviai teikiančiais saugų prieglobstį menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams, ir, kai aktualu, į tas ataskaitas įtraukti saugaus prieglobsčio menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams klausimą.

¹⁶ Laikantis ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo.

¹⁷ 2005 m. UNESCO konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo 9 straipsnis.

PRAŠO EUROPOS KOMISIJOS IR SĄJUNGOS VYRIAUSIOJO ĮGALIOJIMO UŽSIENIO
REIKALAMS IR SAUGUMO POLITIKAI:

21. paskelbti išsamią apžvalgą, kurioje būtų pateikta naujausia informacija apie ES ir valstybių narių dvišalę pagalbą Ukrainos kultūros ir kūrybos sektoriams, įskaitant Ukrainos menininkus, kuriems gresia pavojus, ir perkeltuosius Ukrainos menininkus,
22. prisidėti prie tinklų kūrimo ir keitimosi informacija, geriausios praktikos pavyzdžiais ir patirtimi tarp valstybių narių ir nevalstybinių subjektų, remiančių menininkus, kuriems gresia pavojus, ir perkeltuosius menininkus,
23. remti tarpsektorinį tarptautinį politinį bendradarbiavimą meninės laisvės srityje, be kita ko, remiant veiksmus, skirtus menininkams, kuriems gresia pavojus, ir perkeltiesiems menininkams, atsižvelgiant į patirtį, įgytą įgyvendinant kvietimą remti Ukrainos perkeltuosius asmenis ir Ukrainos kultūros bei kūrybos sektorius pagal programą „Kūrybiška Europa“.

Nuorodos

- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (2000/C 364/01)
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos demokratijos veiksmų plano (COM/2020/790 final)
- Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija Europos Tarybos sutarčių serija Nr. 005, Europos Taryba, 1950 m.
- Tarybos išvados dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos ir saugumo (OL C 245, 2022 6 28, p. 5)
- Tarybos rezoliucija dėl 2023–2026 m. darbo plano kultūros srityje (OL C 466, 2022 12 7, p. 1)
- Europos Tarybos kultūros ministrų konferencijos deklaracija *Creating our future: creativity and cultural heritage as strategic resources for a diverse and democratic Europe* (Kuriant mūsų ateitį: kūrybiškumas ir kultūros paveldas – strateginiai įvairialypės ir demokratiškos Europos ištekliai), 2022 m. balandžio 1 d.
- Anžė posėdžiavusių už kultūrą, audiovizualinius klausimus ir žiniasklaidą atsakingų Europos ministrų deklaracija, 2022 m. leidimas
- Europos Komisija, *EU supports Ukraine through culture* (ES remia Ukrainą pasitelkdama kultūrą), 2022 m. leidimas

- [2022 m. gruodžio 15 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 34/22](#)
- [2023 m. vasario 9 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 1/23](#)
- [2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 4/23](#)
- 2022 m. spalio 20 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kultūrinio solidarumo su Ukraina ir bendro reagavimo į ekstremaliąją situaciją mechanizmo siekiant kultūros atsigavimo Europoje (2022/2759(RSP))
- 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Naujosios Europos kultūros darbotvarkės ir ES tarptautinių kultūrinių ryšių strategijos įgyvendinimo (2022/2047(INI))
- Tarptautinis prieglobsčio miestų tinklas, ICORN, *What is ICORN* (Kas yra ICORN), 2023 m. leidimas. Nuoroda: <https://icorn.org/what-icorn> (žiūrėta 2023 m. kovo 20 d.)
- EBPO, *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine* (Politikos atsakas į karo Ukrainoje poveikį), 2022 m. leidimas
- 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/818, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. programa „Kūrybiška Europa“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1295/2013 (OL L 189, 2021 5 28, p. 34)
- Kultūros, paveldo ir kraštovaizdžio iniciatyvinis komitetas (CDCPP), Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, remia Levan Kharatishvili, *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era* (Manifestas dėl meninės ir kultūros raiškos laisvės skaitmeniniame amžiuje), 2020 m. leidimas

- Kultūros, paveldo ir kraštovaizdžio iniciatyvinis komitetas (CDCPP), *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression* (Laisvė kurti: meninė laisvė Europoje – Europos Tarybos ataskaita dėl meninės raiškos laisvės), 2023 m. leidimas
 - 2005 m. UNESCO konvencija dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo, 2015 m. leidimas
 - UNHCR, *Ukraine Refugee Situation* (Ukrainos pabėgėlių padėtis), duomenys atnaujinti 2022 m. gruodžio mėn.
 - Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, A/RES/2200, 1966 m.
 - Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (UDHR) Generalinės Asamblėjos rezoliucija 217 A(III), 1948 m.
-

Apibrėžtys

Šiose Tarybos išvadose vartojamų sąvokų apibrėžtys:

Menininkas: sąvoka „menininkas“ turi būti suprantama plačiai ir apimti visus kultūros ir kūrybos sektorių, kaip apibrėžta 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/818, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. programa „Kūrybiška Europa“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1295/2013, 2 straipsnyje, specialistus.

Saugus prieglobstis: saugus prieglobstis apibrėžiamas kaip menininkams, kuriems jų šalyse gresia pavojus, suteikta galimybė ribotą laiką gauti apsaugą ir, jei jie to norėtų, toliau būti aktyviems meno srityje kitoje vietoje.

Menininkai, kuriems gresia pavojus: menininkai, kuriems kyla grėsmė dėl ginkluoto konflikto, persekiojimo ar priespaudos.

Ekstremaliosioms situacijoms skirta rezidencija: menininko, kuriam gresia pavojus, laikinam persikėlimui skirta vieta, kurioje jam suteikiamas būstas ir galimybės tęsti veiklą saugioje vietoje. Ekstremaliosioms situacijoms skirta rezidencija gali būti įkurta pagal jau esamas menininkų kūrybinių viešnagių programas arba įkuriant naujas menininkų rezidencijas, skirtas konkrečiam tikslui – remti perkeltuosius menininkus, bėgančius nuo ginkluoto konflikto.

Prieglobsčio miestai: pagal Tarptautinį prieglobsčio miestų tinklą (ICORN), prieglobsčio miestai – tai miestai ar regionai, kuriuose suteikiamas prieglobstis rašytojams ir menininkams, kuriems gresia pavojus, skatinama saviraiškos laisvė, ginamos demokratinės vertybės ir propaguojamas tarptautinis solidarumas. ICORN miestuose nariuose siūlomas ilgalaikis, bet laikinas prieglobstis tiems, kuriems gresia pavojus tiesiogiai dėl jų kūrybinės veiklos¹⁸.

¹⁸ Tarptautinis prieglobsčio miestų tinklas.